

בעהית"ש, ב' אלול תשע"ט

לכבוד

הרב בנימין בן חמו שליט"א

מייסד ויו"ר "תורה בוקס"

והאברך היקר הרב אלכסנדר רוזנבלום שליט"א

מכתבכם מיום ד' מנחם אב התשע"ט הגיעני בשבוע החולף מידי חתני כבני הרה"ג שלמה יוסף טובול שליט"א, ויפה ציינתם לדברי מרן בש"ע אורח חיים (סימן צ' סעיף כ"ג) וז"ל, הבגדים המצויירים אעפ"י שאינן בולטות, אין נכון להתפלל כנגדם, ואם יקרה לו להתפלל כנגד בגד או כותל מצוייר יעלים עיניו.

והרב כף החיים שם (אות קל"ז) כתב בשם המגן אברהם (ס"ק ל"ז), שגם בכותל של ביהכ"נ אסור לצייר כנגד פניו של אדם, אלא למעלה מקומת איש. וע"ש שכן כתבו עוד רבים מהאחרונים, והרב מחצית השקל כתב שלמעלה מקומת איש אין לחוש שיסתכל שאין דרך להסתכל למעלה, וק"ו בתפלת שמונה עשרה שאדם צריך להשפיל עיניו למטה.

עו"כ שם משם הזהר הקדוש (פרשת ואתחנן דף ר"ס ע"ב) ת"ח מאן דקאים בצלותא בעי לכוונא רגלוי ובעי לחפיא רישיה כמאן דקאים קמי מלכא, ובעי למיכסיא עינוי בגין דלא יסתכל בשכינתא. ובספרא דרב המנוא סבא אמר, מאן דפקח עינוי בשעתא דצלותא, או דלא מאיך עינוי בארעא אקדים עליו מלאך המות, וכד תיפוק נפשיה לא יסתכל בנהירו דשכינתא ולא ימות בנשיקא, מאן דמזלזל בשכינתא מתזלזל הוא בההיא שעתא דאצטריך ביה, הה"ד כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו, האי מאן דאיסתכל בשכינתא בשעתא דאיהו מצלי, והיך יכיל לאסתכלא בשכינתא אלא לינדע דודאי שכינתא קיימא קמיה, הה"ד ויסב חזקיהו פניו אל הקיר.

דתמן שרי שכינתא בגין כך לא בעיא למיהוי חוצץ בינו ובין הקיר. עכ"ל. וע"כ צריך האדם ליזהר מאד שלא להסתכל בשום דבר באמצע תפלת י"ח. ומנהג האר"י ז"ל היה אומר כל הקרבנות והזמירות והק"ש מתוך סידור התפלות שבידו, אבל בתפילת העמידה דלחש היה עוצם את עיניו ואומר על פה, וגם בחזרת הש"ץ היה עוצם עיניו ושומע ומתכוין לדברי הש"ץ, כמ"ש מהרח"ו בשער הכונות (דף ד' ע"א.) ועיין עוד לקמן לסימן צ"ה ס"ב בס"ד. עכ"ל.

והנה האריך בכל דברי הזהר הקדוש ללמדנו עד כמה צריך האדם לשמור עיניו מראות בשום דבר בתפלת העמידה, וכמה נזקים נגרמים מזה כמבואר, ואעפ"י שבדברי הש"ע הנזכר, כתוב ואם יקרה לו להתפלל כנגד בגד או כותל מצוייר יעלים עיניו. מ"מ זה בדיעבד דוקא, כגון שלא ראה הציור עד שהתחיל בתפלתו, או שהעמידוהו אח"כ כשהוא כבר באמצע התפלה, שכן מורה לשון מרן ז"ל שכתב, ואם יקרה לו להתפלל כנגד וכו' שהוא לשון דיעבד דוקא, אבל להעמיד ציורים בכותל או בבגדים לכתחילה בודאי אסור, ולא מהני שיעלים או יעצים את עיניו. ואשר על כן בציורים הנעשים על גבי הטליתות בודאי שיש בזה איסור, שהרי כל הקהל עומדים שורות שורות אלה אחרי אלה, ועיניהם יקלטו מיד את הציורים המצויירים או הרקומים בטליתות של אלה שלפניהם ושלפני פניהם וכו', ומלבד האיסורים הנזכרים בספר הזהר הקדוש, זה יאבד מהם כל כוונת התפלה, וימשך אחר הציורים ויתבונן בהם ובכתוב בהם, ויחשוב במשמעות שכל ציור בא לרמז, ויגדיל לחשוב עוד על איכות האומנות וטיב הציור, וימשיך להשוות בין ציור של זה לציור שעל טליתו של זה, להשוות איזה מקומן של שבחים ומי משובח טפי, ואדהכי והכי ימצא את עצמו בהילוך לאחוריו ושפתיו ממלמלות מאליהן עושה שלום במרומיו וגו'. ואילולי דמסתפינא הייתי אומר שזה חמור מסתם ציורים שעל הבגדים והכתלים. דשם מדובר בדברים המצויים שם והוא דבר רגיל הא שיש בגדים צבעוניים ומצויירים, כלים מכלים שונים, וגם בכתלים דבר רגיל הוא בכל אתר ואתר שמציירים עליהם, או תולים עליהם ציורים מאז ומתמיד, ובזה הוא דהקילו בדיעבד ע"י העלמת עין וכנ"ל.

ועיין בכה"ח שם (אות קו"ל) שהזכיר מחלוקת הפוסקים אם מהני העלמת עין גם בשאר דברים חוץ מבגד או כותל, או שבשאר דברים לא מהני העלמת עין, ע"ש. ולענ"ד יש למקום לומר דבטליתות אלה לא מהני העלמת העין לכו"ע דשאני בגד וכותל שהוא דבר שרגילים להיות בהם ציורים, אבל טליתות שבכל הדורות ובכל המקומות היו מתעטפים בטליתות לבנות עם פסים שחורים או כחולים או בלי צבעים אחרים, וכל זה הוא בצדדי הטליתות אבל כל המרכז של הטלית המכסה את כל הגב של לובש הטלית על גופו, לא רואים שום דבר מיוחד, כי כולם שוים הם, באין כיתוב ואין ציורים.

והנה עתה קמו צצו חדשים לבקרים ופיתחו להם שיטות חדשות ומחודשות, ובודאי שזה מאד מאד מעניין ומושך את העין, שכל חדש מרשים את נפש האדם ומושך את תשומת לבו. ולא הרי ציור זה כהרי זה, ולא מה שכתוב על זה כתוב על זה. ובודאי שתיכף ומיד אום ציורים וכיתורים יצוד ועיניהם של המתפללים ויתחילו בהבטה קלה וישקעו בהתבוננות עמוקה, וגם אם יחליט להעלים עיניו, תגבר עליו סקרנותו ויעיף מבט ויפתח בכד ויסיים בחבית, ורבה המכשלה.

ובכלל עלינו להזהר בכל דבר שבאים לשנות שלא יבואו לקלקולים בדרכי עבודת ה' יתברך. וכמו שהזהירו רבותינו גדולי הדורות שלא לשנות בסדר המקובל בבתי כנסיות ובסדרי התפלות, וראינו שהני אינשי שנמשכו אחר החידוש והקידמה נמשכו מדחי אל דחי, וירדו בארה שחת ח"ו, אעפ"י שלא התכוונו לכך מלכתחילה, ולא עלתה על לבם, אבל שינוי משך שינוי, וחידוש גרר חידוש עד שירדו לאן שירדו, ורבים מהם הרחיקו לכת עד שרמסו ברגל גאווה את כל קדשי ישראל, ולא נשאר להם שום קשר עם עם ישראל. ועל כן יש להרחיק כל הציורים האלה מן הטליתות, וכן ירחיקו כיתובים וכתבות מן הטליתות, ויניחו את הטליתות בצורתם כאשר היה מאז.

ואעפ"י שטלית הוא בגד שלובשים אותו כמו כל הבגדים, ומתחילה היו חייבים בציצית רק מי שיש בבגדו ארבע כנפות, ומי שלא היו בבגדיו ד' כנפות לא היה עליו חיוב ציצית. מ"מ כבר תיקנו להתעטף בטלית מיוחד בתפילה, והוא אינו בגד שלובשים, אלא הוא מיוחד רק לעיטוף

בתפילת שחרית, או בזמנים מיוחדים כמו בתענית במנחה, ויש שמתעטפים בטלית מצויצת ומניחים תפילין במנחה של כל יום, וכן התפשט המנהג ללבוש טלית קטן תחת הבגדים או מעליהם כל עדה ומנהגיה, וגם טליתות אלה יש להם צורה מיוחדת וגוון אחיד. ועל כן ואין לשנות ולהמציא חדשות ושינויים. ובפרט ששמעתי שאצל מפירי ברית התורה הריפורמים לובשים טליתות בצורות שונות וגם לנשים יש טליתות, וע"כ צריך משנה זהירות בזה, לשמור גם הצורה והצבע ולא לתת ליצר השינויים לשחק בנו, אלא מעשה אבותינו בידינו. וזה מלבד האיסור שזה גורם טרדות והפרעות בתפלה.

והלם ראיתי במשנה ברורה אור המזרח (בסימן צ' סעיף כ"ג סק"ע) שכתבו בשם הגר"מ אליהו זצ"ל במאמר מרדכי (פט"ו סעיף כ"ב-כ"ג) שאין להתפלל כנגד מי שלובש חולצה שיש עליה ציורים או כיתובים שונים, ואם אינו יכול להתפלל במקום אחר יעצום את עיניו. ומי שלובש חולצה כזו ילבוש עליה חולצה

אחרת לפני התפילה שלא יפריע למתפללים. ולענ"ד הטליתות המצויירות חמור טפי מחולצה, שזה שינוי גדול ומושך עינו של אדם יותר מחולצה מצויירת. עו"כ שם (בהערה 83) שהאור לציון מקיל בציורים שרגילים בהם כמו פרוכת מצוירת, ושמרן הראש"ל ביביע אומר (ח"ט סימן ק"ח אות מ"ח) מחמיר גם בזה ושכן משמע בכה"ח. ובטליתות שבנדוננו כו"ע יודו לאסור לפי עניות דעתי מהטעמים שכתבתי.

בברכת התורה

שלמה משה עמאר
הראשון לציון
הרב הראשי לירושלים